

**OPO – Organisasjonen
mot politisk overvåking**
Postboks 628 Sentrum
0106 Oslo
Telefon 900 19 985
e-post: overvak@opo.as
Bank giro 0537.51.98403
<http://home.no.net/overvak/>

Medlemsbulletin nr. 3/2005

- **Kjell Horn: En merkedag for de ulovlig politisk overvåkede**
- **Utdrag fra Innst.S.nr.177 (2004-2005) Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om årsmelding til Stortinget fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget)**
- **Referat fra forhandlingene i Stortinget 19. mai 2005 – utdrag**
- **Åge Fjeld: De overvåkte er endelig reinvasket!**
- **AU: Et referat – og en innstendig oppfordring**
- **Krigsveterangruppa og OPO: Et takkeskriv**
- **Kjell Horn: Arkivering av mapper i Riksarkivet**
- **Riksarkivaren: Arkivering av ”mapper” fra ulovlig politisk overvåkede**
- **Kjell Horn: Permanent innsynslov**
- **Kjell Horn: PST og islamsk fundamentalisme**
- **Guro Giske: Toleransens intoleranse**
- **AU: Nytt kontor**
- **AU: Kontingentinnbetalinger – Status og purring**
- **Hjemmesiden**
- **”Endelig reinvasket” – Intervju med Åge Fjeld og Rune Pedersen i Moss Dagblad 1. juni 2005 (I papirutgaven)**

E-postadresser

Vi har bedt om det før, men gjentar det her: Kan alle medlemmer med e-post-adresse sende denne til AU, helst til Tor Bernhardsen som har ajourføring av adressene som et av sine arbeidsområder. Tor har følgende e-postadresse:

tor.bernardsen@chello.no

EN MERKEDAG FOR DE ULOVLIG POLITISK OVERVÅKEDE

Kjell Horn

Den 19. mai 2005 vil stå som en merkedag for de ulovlig politisk overvåkede i Norge. For mot slutten av Stortingets behandling av årsrapporten fra EOS-utvalget (Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste) ble forholdet til dem som har vært ofre for ulovlig politisk overvåking tatt opp.

Komiteens flertall – representantene for Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti – sluttet seg til den beklagelsen justisminister Odd Einar Dørum i brev til OPO (Organisasjonen mot politisk overvåking) hadde skrevet allerede for et år siden:

På vegne av departementet, som ansvarlig for Politiets sikkerhetstjeneste, ønsker jeg å uttrykke en beklagelse overfor de personer som tidligere har vært urettmessig overvåket av Politiets overvåkingstjeneste.

De overvåkede var på ett plan tilfreds med svaret, men ønsket at det organet som hadde hatt det overordnede ansvaret for overvåkingen – Stortinget – skulle fremme denne unnskyldningen, slik at den nådde ut til alle. Derfor har OPO arbeidet overfor EOS-utvalget for å få saken opp i Stortinget, noe som skjedde i dag, 19. mai. Fra Stortingets talerstol ga partiene Ap (som hadde saksordføreren), SV og KrF uttrykk for det samme som justisministeren (Venstre) tidligere hadde uttalt, og dessuten var Senterpartiets representant Marit Arnstad tydelig i sin støtte til beklagelsen. I tillegg var Kystpartiets Steinar Bastesen den som raskest var ute med en støtte til de overvåkede tidlig i prosessen.

Da det kom til *avstemning* i Stortinget, var det eneste skåret i gleden at KrF sluttet seg til innstillingen fra Høyre og Fremskrittspartiet idet de hevdet at justisministerens tidligere brev til OPO var tilstrekkelig som en unnskyldning. Men ingen av disse partiene gikk aktivt ut og protesterte mot at unnskyldning var gitt eller skulle gis. Vi fikk derfor den underlige situasjonen at et flertall *fra Stortingets talerstol* uttalte beklagelse for den overvåkingen som hadde skjedd, mens et annet flertall ikke kunne støtte det samme i form av et *vedtak!*

På vegne av OPO og oss ulovlig politisk overvåkede vil jeg, på tross av denne lille mangelen på logikk, oppsummere at en viktig etappe i noe som for mange oppleves som et "historisk drama" er avsluttet på en (nesten) verdig måte, og at organisasjonen nå vil bruke kreftene på å se framover og være vaktbikkje overfor myndighetene når, eller hvis vi kommer under vær med at ulovlig politisk overvåking igjen blir praktisert.

kjell.horn@oslo.online.no

Utdrag fra Innst.S.nr.177 (2004-2005) Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om årsmelding til Stortinget fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget)

7. Komiteens avsluttende merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil fremheve at dagens EOS-utvalg blant annet ble opprettet som en følge av konklusjonene til den stortingsoppnevnte kommisjonen (Lund-kommisjonen) som gransket påstander om ulovlig overvåkning av norske borgere etter 1945, jf Dok.nr.15 (1995-1996) og [Innst.S.nr.240](#) (1996-1997). Kommisjonens rapport konkluderte med at ulovlig overvåkning hadde forekommet. Kommisjonens mandat var imidlertid ikke å konkludere i enkeltsaker. Senere fikk enkeltpersoner med hjemmel i innsynsloven rett til å søke innsyn i opplysning om vedkommende var registrert i overvåkningspolitiets arkiver og registre.

Flertallet vil påpeke at Stortingets behandling av rapporten fra Lund-kommisjonen, innsynsloven og opprettelsen av EOS-utvalget ikke resulterte i noen direkte offentlig beklagelse overfor dem som var blitt ulovlig overvåket av staten.

Flertallet peker på at tidligere ulovlig overvåkning av enkeltpersoner fortløpende avdekkes i forbindelse med innsynsutvalgets behandling av de sakene det er gitt innsyn i. Innsynsutvalget kan opplyse at hele 228 innsynssaker til nå har resultert i erstatning pga. ulovlig overvåkning.

Flertallet viser til at justisminister Odd Einar Dørum i brev til Organisasjonen mot politisk overvåkning på vegne av Justisdepartementet har gitt en beklagelse overfor de som ble urettmessig overvåket:

« På vegne av departementet ønsker jeg å uttrykke en beklagelse overfor de personer som tidligere har vært urettmessig overvåket av Politiets overvåkningstjeneste. »

Flertallet viser til justisministerens uttalelse og vil på samme måte uttrykke en beklagelse overfor dem som urettmessig ble utsatt for overvåkning.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

« Stortinget ønsker å uttrykke en beklagelse overfor de personer som tidligere har vært urettmessig overvåket av Politiets overvåkningstjeneste, slik det ble avdekket av Lund-kommisjonen. »

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at når justisminister Odd Einar Dørum, på vegne av Justisdepartementet som ansvarlig for Politiets sikkerhetstjeneste (tidligere Politiets overvåkningstjeneste), tidligere har gitt uttrykk for en beklagelse overfor de personer som tidligere har vært urettmessig overvåket, vil disse medlemmer anse dette som tilstrekkelig. Disse medlemmer finner på denne bakgrunn ikke behov for å støtte at Stortinget skal komme med en egen beklagelse.

REFERAT FRA FORHANDLINGENE I STORTINGET 19. MAI 2005 – UTDRAK

Saksordfører Kjell Engebretsen (Ap)

Til slutt: Komiteens tilråding kommer til uttrykk i to romertallsvedtak, hvor Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet står bak det første alene. Justisministeren har i brev til Organisasjonen mot politisk overvåking på vegne av Justisdepartementet gitt en beklagelse overfor dem som tidligere ble urettmessig overvåket. Hele komiteen finner at denne beklagelsen var en betimelig, riktig og klok handling fra justisministerens side.

At komiteen nå deler seg i synet på hvorvidt også Stortinget gjennom et vedtak skal uttale en tilsvarende beklagelse, skyldes ulik formell tilnærming. Mindretallet i komiteen, som blir et flertall her i salen, forstår det slik at justisministeren er rette instans på vegne av samfunnet til å gi en slik beklagelse, mens flertallet i komiteen, som da blir et mindretall her i salen, ser det slik at det overfor dem som ble rammet av en slik uriktig overvåking, er av betydning at også Stortinget, som den lovgivende og i denne sammenhengen ikke minst den kontrollerende myndighet, uttrykker sin beklagelse

Siri Hall Arnøy (SV): Jeg skal ikke gjenta alt saksordføreren sa i sitt innlegg, men vil bare trekke fram én ting og dessuten være med på å understreke en annen. (...) Så vil jeg gjerne få være med på å understreke det saksordføreren også tok opp, at vi fra Stortingets talerstol ønsker å uttrykke en beklagelse overfor de personer som tidligere har vært urettmessig overvåket av Politiets overvåkingstjeneste, slik det ble avdekket av Lund-kommisjonen. Stortinget som kontrollerende myndighet har også et ansvar for hva som skjer, hva slags praksis vi tillater å utvikle seg i samfunnet. Jeg tror ikke at det som skjedde i forhold til politisk overvåking, var noe som var fullstendig på tvers av Stortingets vilje. Selv om det aldri var et uttalt ønske i denne sal at man skulle bryte lover eller noe slikt, er det vel rimelig å anta at det var en slags felles politisk forståelse knyttet til noen av de valgene som ble gjort på den tiden. Stortinget må også ta sin del av ansvaret for at noen da ble urettmessig overvåket, og det synes vi at Stortinget godt kan være med på å beklage.

Marit Arnstad (Sp): Senterpartiet er ikke representert i kontrollkomiteen og har derfor ikke deltatt i behandlingen av denne saken. Vi har allikevel enkelte kommentarer knyttet til den innstillingen som i dag behandles i Stortinget.

For det første registrerer vi at det er stor enighet om de fleste sidene ved årsmeldingen fra EOS-utvalget. EOS-utvalget er på mange måter et resultat av behandlingen av Lund-kommisjonens rapport på 1990-tallet. Behandlingen av rapporten fra Lund-kommisjonen bidrog til en helt nødvendig opprydding og

utlufting av en skamplett i nyere norsk historie, nemlig den ulovlige og urettmessige overvåkingen av norske borgere.

I innstillingen vises det til at hele 228 saker så langt har resultert i erstatninger på grunn av ulovlig overvåking. Med det utgangspunktet vil jeg understreke fra Senterpartiets side at vi slutter oss til det forslaget fra Arbeiderpartiet og SV som ligger til behandling, om at også Stortinget bør beklage overfor de personer som har vært urettmessig overvåket av Politiets overvåkingstjeneste. Jeg finner det rett og rimelig og fornuftig at justisministeren har beklaget forholdet på vegne av oss alle, men jeg synes også at det er på sin plass at partiene på Stortinget gjennom et stortingsvedtak bidrar til den samme beklagelse. Jeg synes det er litt merkverdig at et samlet storting ikke kan stille seg bak et slikt forslag, og jeg er særlig overrasket over at sentrumpartiene Kristelig Folkeparti og Venstre ikke kan bidra til den type beklagelse.

Modulf Aukan (KrF): Eg vil på vegner av Kristeleg Folkeparti peika på at dagens EOS-utval vart oppretta bl.a. som ei følgje av konklusjonane til Lund-kommisjonen, som ordføraren for saka òg var inne på. Kommisjonen granska påstandar om ulovleg overvaking av norske borgarar etter 1945. Kommisjonen sin rapport konkluderte med at ulovleg overvakning hadde førekomme. Kommisjonen sitt mandat var likevel ikkje å konkludera i enkeltsaker.

Lund-kommisjonen vart oppnemnd for å gje menneske som meinte dei hadde vorte offer for ulovleg politisk overvaking, innsyn i eventuelle mapper. Opprettinga av eit EOS-utval vart ein naturleg konsekvens av dette, men det resulterte ikkje i noka direkte offentleg orsaking i høve til dei som hadde vorte ulovleg overvakte av staten.

Oppgjeret hadde for mange personar ein vesentleg mangel. Ei gruppe av dei ulovleg overvakte stifta OPO, Organisasjonen mot politisk overvåking, med det primære siktemålet å arbeida for oppreising og unnskyldning frå dei politiske styresmaktene. I behandlinga av rapporten frå EOS-utvalet kan det derfor vera på sin plass å visa til justisminister Odd Einar Dørum. I brev til organisasjonen OPO har han skrive bl.a.:

«På vegne av departementet» – som ansvarleg for Politiets sikkerhetstjeneste – ønsker jeg å uttrykke en beklagelse overfor de personer som tidligere har vært urettmessig overvåket av Politiets overvåkingstjeneste.»

Det er likevel for dei det gjeld, eit ønske å høyra dette frå Stortinget sin talarstol. Det er også for oss naturleg å ta avstand frå urettvis overvaking. Kristeleg Folkeparti viser derfor til justisministeren si fråsegn og vil på same måten gje uttrykk for ei orsaking overfor dei som urettmessig vart utsette for overvaking. Men Kristeleg Folkeparti finn det likevel ikkje naturleg å ha eit vedtak i saka. *I sin natur er ei orsaking ikkje noko ein vedtek.* (Uthevingen er gjort her.)

DE OVERVÅKTE ENDELIG REINVASKET!

Åge Fjeld

Etter nær tre års intenst påtrykk fra OPO og andre har endelig et enstemmig Storting de facto gitt de ulovlig politisk registrerte og overvåkte en unnskyldning for det største ulovlig politiske overgrepet i etterkrigstida. Men den satt hardt inne, og fra høyresida var den halvhjertet og etter situasjonen uunngåelig.

Vi vil første rette en takk til SV som hele tiden har arbeidet for dette, og til Steinar Bastesen som straks ga oss et reallt og positivt svar.

Vi takker også Arbeiderpartiet som har hatt en svært vanskelig sak. Det var jo deres statsminister Einar Gerhardsen som startet hysteriet ved sin beryktede Kråkerøytale i 1949. Han ville ha kommunistene ut fra fagforeningsstyrene som var partiets store melkeku, og brukte et urealt og uriktig påskudd til å sette det fornedrende landsforederstempellet på sine tidligere medfanger fra tyske fengsler. Han ante neppe hvilke tragiske følger dette skulle få i mange norske heimer, der sjikaner og forbigåelser i arbeids- og samfunnslivet rammet hardt og varte i flere tiår.

Også Senterpartiet skylder vi takk for representanten Marit Arnstads meget gode innlegg i Stortingsdebatten 19. mai.

Vi vil også rette vår takk til de førti kjente personighetene fra nær alle miljøer i vårt samfunn som åpent støttet vårt krav om en offentlig unnskyldning, og som må ha bidratt til vår rehabilitering.

Det faktum at POTs omfattende registrering og overvåking ikke har ført til at en eneste på venstresida er blitt tiltalt og straffet, burde bidratt til at unnskyldningen hadde kommet omgående. Når tolv motstandskjempere fra krigsåra som hadde satt livet på spill for Norge, følte overvåkinga spesielt nedverdiggende og vendte seg til Stortinget – og måtte vente så lenge på respons – viser det at mange er redde for å ta kommunister i forsvar.

Når det gjelder Høyre og Hagens parti som åpent gikk imot en beklagelse fra Stortingets side, var det neppe av prinsipielle, men av helst av politiske grunner, fordi disse står politisk lengst fra de forurettede. I hele vår sak for å bli reinvasket, har våre massemedier spilt en lunken rolle. Mens lokalaviser har brakt stoff om de enkelte overvåkte, har de store Osloavisene og NRK ikke vist mye vilje i saken. Vi får nå håpe at disse viktige mediene nå retter opp sine forsømmelser ved å gi Stortingets de facto unnskyldning såpass omtale at folk flest rundt i landet får vite at alle uskyldige politisk overvåkte nå er rehabilitert. Og gir ikke lokalavisene en skikkelig orientering til leserne, må det gjøres kjent ved leserbrev.

(Se ellers takkebrev lenger ute i bulletinen.)

ET REFERAT – OG EN INNSTENDIG OPPFORDRING

OPOs Arbeidsutvalg

Onsdag den 1.juni møttes en del av veteranene fra motstandskampen under krigen med deler av OPOs arbeidsutvalg- og styre for å markere og feire at myndighetene omsider har kommet med den unnskyldningen for ulovlig overvåking som vi lenge har arbeidet for. AU-leder Kjell Horn fortalte om prosessen fram til målet, slik det er referert foran i denne bulletinen, og styremedlem Åge Fjeld la fram utkast til takkebrev til dem som har støttet oss i kampen. Brevet, som vi gjengir nedenfor, ble vedtatt sendt.

Samlingen ble avsluttet med et enkelt måltid i trivelige omgivelser i kafeen ”Vann og Brød” i Tøyenbekken på Grønland i Oslo, der vi ”unge” fikk førstehåndsberetninger om dramatiske begivenheter fra frigjøringskampen 1940-45. Og nok en gang ble vi fylt av beundring og takknemlighet overfor dem som ofret så mye for at vi skulle få vår frihet, samtidig som vi ble fylt av sinne og oppgitthet overfor dem som valgte å forfølge og trakassere disse flotte menneskene etter frigjøringen.

Oslopressa, sammen med NRK og NTB, var invitert til dette som en pressekonferanse, men valgte – ikke overraskende – å prioritere dette, som for oss var en svært viktig begivenhet, for lavt til å kunne møte oss.

At vi har fått vår unnskyldning i Stortinget, er bra og svært viktig. Men mindre bra er det jo at avslutningen av denne prosessen ikke blir kjent ute. Derfor følgende oppfordring:

Som overvåket og mappeinnhaver, ta kontakt med din lokalavis, og med utgangspunkt i din sak, fortell om behandlingen i Stortinget og den seieren vi omsider har halt i land, eller skriv et leserinnlegg. – Faktastoff finner du foran i denne bulletinen. Eksempel på intervju finner du (som får papirutgaven av bulletinen) bakerst.

Når du har fått ordnet et intervju, eventuelt fått inn et leserinnlegg, er det fint om du sender et utklipp til oss, slik at vi får det inn i arkivet vårt:

Organisasjonen mot politisk overvåking
Postboks 628 Sentrum
0106 Oslo

ET TAKKESKRIV

Fra Krigsveterangruppa og OPO

Til Stortingsgruppene for

- Sosialistisk Venstreparti v/Kristin Halvorsen
- Kystpartiet v/Steinar Bastesen
- Arbeiderpartiet v/Jens Stoltenberg
- Senterpartiet v/Aslaug Haga
- Justisminister Odd Einar Dørum

Kjære forståelsesfulle medborgere!

På vegne av de tusener hederlige samfunnsborgere som har vært ulovlig politisk overvåket under store deler av etterkrigstida, takker vi dere for å ha bidratt til å gjøre godt noe av den urett vi har måttet tåle.

Det er trolig bare de som sjøl har fått dokumentert at fremmede mennesker i hemmelighet har snust i sitt privatliv, og har blitt forelagt en mappe med til dels absurditeter – og sitt eget foto som i et forbryterregister – som forstår den harme man fylles av etter å ha blitt ansett som en potensiell landsforræder – det usleste av alt!

Sjøl de som har fått en nærmest symbolsk erstatning som bekreftelse på uretten, har aldri mottatt et ord om unnskyldning som et minimum av anstendighet. Etter å ha ventet i mange år, ble for oss den 19. mai 2005 en stor dag, da hele Stortinget sluttet seg til justisminister Dørums beklagelse, og vi endelig følte oss rehabilitert.

Vi forstår at for noen har dette vært vanskelig, og disse gir vi honnør. Et lite skår i gleden var å oppleve at personlig prestisje hos noen hindret den åpne beklagelsen vi hadde forventet.

Takk igjen til dere som viste mot og rettferdssans.

Oslo den 1. juni 2005

For Krigsveterangruppa

Åge Fjeld

Leder

For OPO

Kjell Horn

ARKIVERING AV MAPPER I RIKSARKIVET

Kjell Horn

Styret har – i hver bulletin de siste åra – oppfordret medlemmer av OPO (og andre med mapper) om å sende kopi av disse til Riksarkivet slik at ettertida kan ha dette viktige materialet tilgjengelig, først og fremst for forskning. Oppfordringen ble gjentatt på siste årsmøte, og da kom det fram begrunnede motargumenter mot slik innsending. Noen syntes det var flaut eller vondt at innholdet igjen skulle bli spredt, andre syntes det måtte være uinteressant og så videre. I sum fortalte dette oss at ingen mapper kom til å bli sendt inn med mindre vi fikk en forsikring fra Riksarkivet om at misbruk ikke ville kunne skje, og at den enkelte selv ville kunne ha et ord med i laget når spørsmål om bruk av materialet ville bli aktuelt.

For å få avklart forholdet tok først styremedlem Berit Rusten, og deretter leder Kjell Horn kontakt med Riksarkivet, som i brev av 14. mars 2005 ga oss følgende meget utfyllende og hyggelige svar, som vi håper vil føre til at svært mange nå føler det trygt å sende inn mappa. Især er det verdt å merke seg at arkivet svært gjerne tar med dine egne kommentarer til materialet, blant annet søknaden.

Nedenfor følger avskrift av svaret fra Riksarkivet:

ARKIVVERKET RIKSARKIVET

Postboks 4013 Ullevål Stadion
0806 OSLO

OPO – Organisasjonen mot politisk overvåking
Postboks 628 Sentrum
0106 Oslo

Deres ref.
AU-43/05/13.03.05

Vår ref.
05/5890/bjbe

Dato
14.03.05

Arkivering av ”mapper” fra ulovlig politisk overvåkede

Vi viser til Deres brev av 13.03.05. Det er riktig at enkeltpersoner har avlevert til Riksarkivet ”mapper” som de har fått tilsendt fra Innsynsutvalget. Det er også riktig at dette dreier seg om et lite antall personer (6 personer).

Vi vil presisere, som også tidligere opplyst, at Riksarkivaren ikke deltar i et samarbeid med sikte på aktiv ”innsamling” av mapper, og heller ikke ønsker å gå ut med noen generell oppfordring om avlevering av slike. Det må være opp til den enkeltes egen vurdering og initiativ om vedkommendes materiale skal bli bevart i Riksarkivet. Når enkeltpersoner henvender seg til oss om slik bevaring, ser vi positivt på det og legger opp til avtaler om innsyn og bruk som den enkelte ser seg tjent med.

Til de konkrete spørsmål som er stilt i Deres brev:

- Det kan tenkes ulike typer av klausulering, etter den enkeltes ønske. En grei ordning kan være at det ikke gis innsyn i materialet for noen typer av bruk uten etter tillatelse fra den som ”mappen” gjelder, eventuelt fra dennes etterlatte. Det avtales hvor lenge en slik klausul skal gjelde (maks 100 år).
- Som bevaringsinstitusjon kan vi ikke gi råd om hvilke kommentarer fra den enkelte som det være nyttig at vedkommende legger inn i ”mappen” eller knytter til materialet. Dette er privat arkivmateriale, som den enkelte kommenterer eller supplerer etter eget ønske. Noen har valgt å skrive inn sine kommentarer direkte på dokumentene, eller har lagt inn sine egne notater med kommentarer. Vi vil tro at slike påtegninger eller kommentarer kan ha interesse i ettertid, men vil ikke gi konkrete råd om dette.
- Mappeinnehaverens egen søknad om innsyn er et element i den enkeltes personarkiv, som absolutt vil kunne belyse det øvrige materialet. Når man først har vurdert ”mappen” som bevaringsverdig, vil søknaden (kopi) være av klar interesse.
- Erfaringsmessig vil informasjon om muligheten for å sette individuelle klausuler for innsyn og bruk, motvirke usikkerhet omkring bevaring av personarkiver. Det kan dessuten anføres at Riksarkivet har meget lang erfaring med å forvalte slikt materiale i tråd med arkiveiers interesser og ønsker.

Det er forståelig at berørte personers forhold til ”mappene” og den virksomhet som disse reflekterer, er preget av usikkerhet og negative følelser. Fra vår side er det viktig å vise respekt for dette, også slik at den enkelte ikke opplever seg å være under press for å avlevere materialet. Riksarkivet vil begrense seg til å representere et tilbud om bevaring på de vilkår den enkelte selv setter.

Med hilsen

Bjørn Bering (s)
Avdelingsleder, Riksarkivets privatarkivavdeling

PERMANENT INNSYNSLOV

Kjell Horn

Som vi har vist tidligere i denne bulletinen, er den viktigste enkeltsaken for OPO nå brakt i havn; vi som har vært ofre for ulovlig politisk overvåking har fått den unnskyldningen og oppreisningen fra myndighetene som vi har krevd siden Lundkommisjonen ble satt ned og siden OPO ble stiftet. Men de fleste av oss har vel undret oss like mye over hva som *ikke* fantes i mappene, enn hva som var tatt med. Især handler det om lovlig politisk aktivitet vi var engasjert i også etter 1977, aktivitet som falt establishmentet noe tungt for brystet.

Dermed er det rom for å endre fokus og jobbe for å endre Innsynsloven på to viktige områder.

- Det ene må være å gjøre loven permanent, slik at vi kan få innsyn også i forhold som er registrert etter 1977 – og som også vil bli gjort til gjenstand for overvåking og registrering i framtida.
- Det andre må være å jobbe for at de unntakene som ramses opp (og som i realiteten gjør innsyn illusorisk) blir sterkt begrenset og om mulig sløyfet helt! (Se ”Opplysninger som er unntatt fra innsyn” nedenfor.)

For OPOs videre arbeid med saken er det uhyre viktig at dere som medlemmer kommer med innspill, ikke nødvendigvis av juridisk karakter (selv om også det er interessant), men kanskje helst som konkrete eksempler på hvordan dere er blitt ”ofre” for gjeldende lov.

Nedenfor gjengir vi dagens innsynslov slik at vi vet konkret hva vi har å forholde oss til.

Midlertidig lov om begrenset innsyn i overvåkingspolitiets arkiver og registre trådte i kraft 1. januar 2000.

Hvem kan søke

Norske borgere eller person hjemmehørende i Norge og på Svalbard har rett til innsyn i opplysninger om vedkommende som er registrert i overvåkingspolitiets arkiver og registre. I tillegg til innsyn for den enkelte selv, kan også en slik rett gis til nærstående til en død person.

Innsynsretten

Innsynsretten er begrenset til søkbare dokumenter som er registrert i overvåkingspolitiets arkiver og registre i perioden 8. mai 1945 til 8. mai 1996. For opplysning som er registrert etter 25. november 1977, gjelder innsynsretten likevel bare når

a) innhenting, registrering eller bruken av opplysningen manglet hjemmel i gjeldende lov, forskrift eller instruks, eller

b) innhenting av opplysninger er skjedd ved telefonkontroll besluttet av retten, og det etter en vurdering av de nå tilgjengelige dokumenter kan synes tvilsomt om vilkårene for å foreta telefonkontroll var oppfylt.

Med dokument menes også opplysninger lagret ved elektroniske hjelpemidler. Med søkbare dokumenter menes alle dokumenter som er gjenstand for manuelle eller elektroniske søk i overvåkingspolitiets arkiver og registre.

Opplysninger er unntatt fra innsyn:

- Det skal ikke gis innsyn såfremt dette vil kunne skade Norges forhold til en fremmed stat.
- Det skal ikke gis innsyn såfremt sikkerhetsmessige hensyn tilsier at det ikke er berettiget at slikt innsyn gis.
- Det skal ikke gis innsyn såfremt personvernmessige hensyn tilsier at det ikke er berettiget at slikt innsyn gis.
- Det skal ikke gis innsyn i opplysninger som oppgir kilder eller navn på tjenestemenn i overvåkingspolitiet eller dommere.
- Det skal ikke gis innsyn i opplysninger som er av en slik karakter at innsyn kan skade forholdet til samarbeidende tjenester eller i opplysninger om metoder når dette kan skade overvåkingstjenestens pålagte oppgaver, med mindre dokumentet er innhentet ved en ulovlig metode.

Det skal gis delvis innsyn i et dokument, hvis det kan gis på en slik måte at opplysninger av de ovennevnte beskyttelsesverdige grunner skjermes fra innsyn.

PST OG ISLAMSK FUNDAMENTALISME

Kjell Horn

I forrige bulletin orienterte vi om arbeidet vårt for å demme opp for PSTs forsøk på å kriminalisere alle som er knyttet til høyere læresteder – som studenter eller som vitenskapeligpersonell – som kommer fra land utenom det gamle Vesteuropa eller Nordamerika, enten de er muslimer eller har et annet livssyn. Den registreringen som vi hadde grunn til å mene at foregikk, ut fra de krav PST hadde sendt læresetenes administrasjoner, ser det ut til at er stanset – hvis den da i det hele ble iverksatt, noe PST selv hevder ikke var tilfellet. Under enhver omstendighet er det bra om denne ballen nå er lagt død, og OPOs rolle i dette skal verken overvurderes eller overses.

Vi kan altså slå fast at kollektiv mistenkeliggjøring av grupper av mennesker ikke er akseptabelt.

Men – og det er et stort men. For i vår ivrige og vedtektsfestede streben etter å forhindre *all* politisk overvåking, kan det hende vi av og til går litt langt. Et medlem har pekt på dette (se artikkel i bulletinen) i forbindelse med forsvar også av islamske fundamentalister som – i Norge som i andre europeiske land – har som mål, i ly av demokratiet og forsvart av blant andre menneskerettighetsorganisasjoner som vår, å innføre sharialover på siden av det regulære lovverket – og med en mulig langsiktig plan om å gi sine lover forrang framfor de norske. Det er selvsagt ”lov” å mene at norsk styreform bør erstattes av en annen, og det er videre like selvsagt lov å arbeide for dette rent politisk. Men hvor langt skal vi – som organisasjon som jobber for at norsk lov skal respekteres og følges – gå i å støtte enkeltpersoner og organisasjoner som har som mål å omstyrte disse?

Problemet er – for å si det noe pompøst – eksistensielt for en organisasjon som vår, og betraktningene ovenfor og i artikkelen som følger – det meste som spørsmål – er ment som en invitt til medlemmene om å komme med synsmåter slik at styre og arbeidsutvalg har et grunnlag for å utforme en politikk på dette området, fundert på annet enn noen ganske få personers synsing.

Vi oppfordrer derfor medlemmene om å gi til beste synspunkter på holdninger vi bør innta og virkemidler vi kan bruke. Skriv brev eller e-post. I det siste tilfellet er det (av økonomiske grunner) best å benytte leders adresse: kjell.horn@oslo.online.no, Skovveien 7, 0257 Oslo

Nedenstående innlegg er levert av OPO-medlem Guro Giske, og formuleringer og synspunkter står for hennes egen regning.

TOLERANSENS INTOLERANSE

Av OPO-medlem, billedkunstner Guro Giske

Begynner det å demre for oss antirasister? At hvis vi ikke våkner, så kan ting gå riktig galt? Vi ville åpne vårt land for folk som er forfulgt. Har vi også fått inn noen av forfølgerne? Kan moderate muslimer i Norge føle seg trygge, hvis de står fram mot islamisme? Når så få moderate muslimer viser ansikt, er det fordi de faller mellom to stoler? Eller er det fordi de vet av erfaring at vi velmenende antirasister vil overse dem, fordi vi i vår medmenneskelige velmenthet føler at kritikk av islamisme har noe med fordommer å gjøre? Vi har ment at islamkritikk må komme fra islamene selv. Men kan vår taushet ha blitt oppfattet som mangel på støtte og interesse? Vi har hatt et klima hvor ethvert spørsmål om islam, har blitt tolket som islamfobi og innvandreriendtlighet. Hvis noen blant oss begynner å snakke om islam, tar det mindre enn to sekunder før vi antirasister kommer med engasjerte innlegg om kristendommens gru i middelalderen. Har dette blitt oppfattet som at religionskritikk bare gjelder for de kristne?

Vi ville kaste ut fordommene mot det fremmede, mot det vi ikke forsto. Vi mente at det ikke var farlig å ikke forstå, men skepsisen var farlig. I vår iver har vi sagt at alt som er fremmed, er bra. Vi har unngått verdidebatter. Har vi ikke hatt evnen og viljen til å forstå kulturer basert på ande verdier enn våre egne, og dermed ikke fått grunnlaget for å ha en egen vurderings-evne? Er vi så etnosentriske at vi ikke forstår at andre kulturer kan være tuftet på andre grunnverdier enn våre egne?

Vi antirasister mener at alle mennesker har lik verdi. Har vi forvekslet dette med at alle mennesker har like verdier? Finnes det verdier vi ikke kan akseptere? Tolererer vi intoleranse, bare den kommer fra "de andre"? Er dette antirasisme vi kan være stolte av? Kan man skille mellom menneskers verdi, og menneskers verdier? Har vi gått surr, har vi forvekslet sjenerøsitet og toleranse med grenseløshet? Har vi tabuisert å erkjenne den delen av virkeligheten som vi ikke liker? Bør vi nå begynne å ta ansvar for å informere oss? Vi antirasister må erkjenne at vi har både paradokser og dilemmaer og tabuer og blanke felt. Hva med "Allahs lille brune" til jul? Redigert av Walid al-Kubasi og Ronni Johnsen på Religionskritisk Forlag, med støtte fra Human-Etisk Forbund.

Hvor er norsk presse? Når Mukhtar sier (i Holmgang, TV 2, 17. nov. 2004) at det ikke er hjemmel for å drepe regissøren Theo van Gogh, hvor er da de som spør *hva* slags hjemmel, utstedt av *hvem* og *hvor* det kan dokumenteres? Man vet jo at det ikke akkurat dreier seg om nederlandsk lov. En måned senere kom Hege Storhaug med svaret (Aftenposten 12. des. 2004): "Med "hjemmel" mener han at van Gogh skulle blitt dømt av en shariadomstol." Vi vet at islamister ikke er i tvil om at sharialoven står over vestlig lov. Mukhtar uttalte også, to dager etter, at sharialover kan innføres i Norge når muslimene blir i flertall. Lattervekkende fjernt og paranoid? I Ontario i Canada har de sharialover og fatwaer, og hvor i vår vestlige verden har det vært pressgrupper for å innføre dette? Er norsk presse sløv fordi de vet publikum er det, eller er publikum sløve fordi de ikke får informasjon? Hvorfor blir ikke van Goghs filmer vist? Hvor plasserer norsk kulturliv seg i dette bildet? Er ikke noen forsøkt drept i Norge også? Er islamistene ikke her, bare andre steder?

NYTT KONTOR

Vi har de siste åra vært samlokalisert med Marxistisk Forum (MF) i Osterhausgata 8. Gården, som eies av Olav Thon, skal nå rives, og MF har fått tilbud om nye lokaler i Samfunnshuset i Torggata (vis a vis gamle Torggata bad). Løsningen er god, og vi fortsetter å leie hos MF slik at vi har kontor plass utenfor "privaten" til OPO-leder. Leien blir høyere enn den vi betaler nå, det vil si ca. 1000 kroner per måned.

Det meste av kontorarbeidet vil leder søke å gjøre fra kontoret, som dessuten kan bli møteplass etter avtale. Leder vil i hovedsak jobbe her torsdag ettermiddager og på formiddagene fredag.

Flytting vil skje i løpet av juni måned.

KONTINGENTINNBETALINGER – STATUS OG PURRING

Til nå – mai 2005 – har 150 medlemmer betalt inn sin kontingent. I tillegg har en del betalt inn litt ekstra som gave. Til sammen er det kommet inn 34.200 kroner i løpet av våren.

Men fortsatt er det ca. 130 medlemmer som ikke har betalt, og AU ber dere benytte vedlagte giro for innbetaling av 200 kroner (eller mer). For å spare arbeid – og for å gi dere som allerede har betalt, en mulighet for å betale inn litt ekstra – legger vi ved en giro til alle. (De av dere som ikke skal benytte den, kaster den selvsagt.) Bankgirokonto **0537.51.98403**

Og NB!!! Vennligst, vær nøye med opplysninger om navn og adresse – uansett betalingsform (!) – så vi vet hvem som har betalt

I fjor var det ganske mange som ikke betalte kontingenten sin. Likevel "gikk det rundt". Med økt husleie og behov for innkjøp av noe utstyr til kontoret er det imidlertid særlig viktig at alle betaler i år.

HJEMMESIDEN

Til slutt oppfordrer vi alle til å benytte hjemmesiden, som blir jevnlig oppdatert og inneholder mye viktig og interessant stoff! Som en oppfordring til gjensidighet minner vi om at redaktøren, Tor Bernhardsen, gjerne tar imot tips til stoff vi bør legge inn på hjemmesiden eller som det vil være av interesse å legge lenker til.

Adresse: tor.bernhardsen@chello.no